

Sygn. akt: I ACa 423/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 września 2013r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Tomasz Szabelski Sędziowie: SA Alicja Myszkowska

SO del. Dariusz Limiera (spr.)

Protokolant: stażysta Agata Józwiak

po rozpoznaniu w dniu 20 września 2013 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa S. K.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą we W.

o zwolnienie zajętego przedmiotu spod egzekucji na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 16 stycznia 2013 r. sygn. akt I C 283/12

oraz zażalenia strony pozwanej od postanowienia zawartego w punkcie 2 wyżej wymienionego wyroku

1. oddala apelację;
2. oddala zażalenie;
3. nie obciąża powódki kosztami procesu w postępowaniu apelacyjnym na rzecz strony pozwanej.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 16 stycznia 2013 roku, wydanym w sprawie o sygnaturze akt I C 283/12, Sąd Okręgowy w Sieradzu oddalił powództwo S. K. przeciwko (...) S.A. z siedzibą we W. o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji oraz nie obciążył powódki obowiązkiem zwrotu kosztów procesu pozwanemu.

Rozstrzygnięcie to Sąd oparł na ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych przedstawionych w uzasadnieniu orzeczenia.

Sąd ustalił, że przeciwko powódce i jej mężowi toczy się postępowanie egzekucyjne w sprawie Km 395/12 prowadzone przez Komornika przy Sądzie Rejonowym w W.. Tytułem wykonawczym przeciwko mężowi powódki jest nakaz zapłaty wydany przez Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu w sprawie XI Nc 3615/10, natomiast tytułem przeciwko powódce jest tenże nakaz opatrzony w sprawie XI Co 67/12 klauzulą wykonalności przeciwko powódce jako małżonce dłużnika z ograniczeniem jej odpowiedzialności do przedsiębiorstwa wchodzącego w skład majątku wspólnego dłużnika Z. K. i powódki - S. K..

W toku postępowania egzekucyjnego egzekucja została skierowana do nieruchomości w B. P. gm. Biała, dla której w Sądzie Rejonowym w W. prowadzona jest księga wieczysta KW (...).

Sąd uznał, że w powyższych i niespornych okolicznościach powództwo oparte na treści art. 841 § 1 k.p.c. nie jest zasadne. W ocenie Sądu trafnie pełnomocnik pozwanego zarzucił brak legitymacji czynnej po stronie powódki. Powódka, co jest oczywiste w świetle tytułów wykonawczych, jest stroną postępowania egzekucyjnego i z racji takiego usytuowania nie może przypisywać sobie statusu osoby trzeciej w rozumieniu art. 841 § 1 k.p.c. Sąd uznał, że

nie pozostawiają w tym zakresie wątpliwości tezy orzeczeń Sądu Najwyższego przytoczonych przez pełnomocnika pozwanego w odpowiedzi na pozew. Wynika z nich, iż małżonek dłużnika po nadaniu przeciwko niemu klauzuli wykonalności, stając się dłużnikiem egzekwowanym, nie może w oparciu o art. 841 k.p.c. przeciwdziałać skierowaniu egzekucji do konkretnego przedmiotu, gdyż nie jest już osobą trzecią w rozumieniu tego przepisu.

Sąd stwierdził, że w niniejszym postępowaniu nie ma znaczenia, czy faktycznie nieruchomości wchodzi do majątku, do którego została ograniczona odpowiedzialność powódki zgodnie z klauzulą wykonalności nadaną nakazowi zapłaty przeciwko niej w sprawie XI Co 67/12. Powódce jako stronie w postępowaniu egzekucyjnym służą stosowne wnioski i środki odwoławcze w tymże postępowaniu w razie nieprawidłowości, w tym prowadzenia egzekucji niezgodnie z treścią tytułu egzekucyjnego, m. in. możliwość domagania się umorzenia egzekucji.

W konsekwencji powództwo podlegało oddaleniu. O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. uwzględniając trudną sytuację majątkową powódki i nie obciążył jej obowiązkiem zwrotu tych kosztów.

Apelację od powyższego wyroku wniosła powódka zaskarżając go w zakresie punktu pierwszego zarzucając:

- naruszenie prawa procesowego, tj. art. 841 § 1 k.p.c. przyjętego za podstawę orzeczenia poprzez przyjęcie, że powódka nie jest osobą trzecią w rozumieniu tego przepisu,
- naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez niewłaściwą ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego i przyjęcie, że nieruchomości położona w B. wchodzi w skład przedsiębiorstwa.

Skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa i zwolnienie spod egzekucji nieruchomości położonej w B., dla której Sąd Rejonowy w W. prowadzi księgę wieczystą nr (...) oraz zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W odpowiedzi na apelację strona pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od powódki zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Strona pozwana wniosła zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego zawarte w punkcie drugim wyroku z dnia 16 stycznia 2013 roku wnosząc o jego zmianę poprzez zasądzenie od powódki na rzecz strony pozwanej zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja i zażalenie - jako bezzasadne - podlegają oddaleniu. Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje jako własne ustalenia faktyczne Sądu I instancji. W niniejszej sprawie nie doszło do błędów w ustaleniach faktycznych. Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że chybnym jest zarzut sformułowany przez powódkę naruszenia prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez niewłaściwą ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego i przyjęcie, że nieruchomości położona w B. wchodzi w skład przedsiębiorstwa. Jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia, Sąd Okręgowy - wbrew twierdzeniom skarżącej - nie dokonał tego rodzaju ustaleń faktycznych. Z uwagi bowiem na przyjęcie przez Sąd pierwszej instancji, że po stronie powódki brak jest legitymacji czynnej, Sąd ten uznał, iż ustalenie okoliczności, czy przedmiotowa nieruchomości wchodzi do majątku, do którego została ograniczona odpowiedzialność powódki zgodnie z klauzulą wykonalności nadaną nakazowi zapłaty przeciwko niej w sprawie XI Co 67/12, pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. Sąd Apelacyjny podziela zapatrywanie Sądu pierwszej instancji, o czym w dalszej części uzasadnienia. W pierwszej kolejności należy bowiem odnieść się do zarzutu naruszenia prawa procesowego w postaci przepisu art. 841 § 1 k.p.c. przyjętego za podstawę orzeczenia poprzez przyjęcie, że powódka nie jest osobą trzecią w rozumieniu tego przepisu.

W myśl przepisu art. 841 § 1 k.p.c., osoba trzecia może w drodze powództwa żądać zwolnienia zajętego przedmiotu od egzekucji, jeżeli skierowanie do niego egzekucji narusza jej prawa. Powództwo o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji, określane mianem powództwa ekscydencyjnego, stanowi środek merytorycznej obrony osoby trzeciej,

której prawa zostały przez egzekucję naruszone. Z brzmienia cytowanego przepisu wyraźnie wynika, że legitymacja czynna do wytoczenia powództwa tego rodzaju służy wyłącznie osobie trzeciej, której prawa zostały naruszone w konkretnym postępowaniu egzekucyjnym. W doktrynie i judykaturze prezentowane są zróżnicowane poglądy co do interpretacji pojęcia „osoba trzecia” w kontekście przedmiotowej normy.

Sąd Apelacyjny w składzie orzekającym w niniejszym postępowaniu podziela zapatrywanie, zgodnie z którym osobami trzecimi w stosunku do postępowania egzekucyjnego są wszystkie osoby, które nie są jego stronami, tj. nie występują w nim w charakterze wierzyciela egzekwującego lub dłużnika egzekwowanego. Należy mieć bowiem na uwadze, że powództwo ekscydencyjne ma charakter procesowy, nie dotyczy dochodzenia roszczeń materialnoprawnych, a więc dla określenia podmiotów legitymowanych do występowania w tymże procesie nie powinno się stosować kryteriów materialnoprawnych. Skoro zaś podstawą egzekucji jest tytuł wykonawczy, a egzekucja toczy się w granicach wyznaczonych tytułem wykonawczym, to w konsekwencji o tym, kto jest stroną w postępowaniu egzekucyjnym decyduje treść tytułu wykonawczego. Wobec powyższego należy uznać, że osobą trzecią w rozumieniu przepisu art. 841 § 1 k.p.c. jest osoba, która nie jest wymieniona w tytule wykonawczym i przeciwko której nie została skierowana egzekucja, a zatem „małżonek dłużnika jest legitymowany do wytoczenia powództwa z art. 841 k.p.c. jako osoba trzecia, jeżeli nie jest wymieniony w tytule wykonawczym i nie toczy się przeciwko niemu postępowanie egzekucyjne, w którym doszło do zajęcia przedmiotu naruszającego jego prawa” (SA w Łodzi, wyrok z dnia 31 sierpnia 2010 roku, I ACa 530/10, OSAŁ 2011/3/27). Z chwilą bowiem nadania przeciwko niemu klauzuli wykonalności uzyskuje on status dłużnika egzekwowanego (tak SN w wyroku z dnia 21 listopada 2003 roku, II CK 262/02, LEX nr 602364), nie może być traktowany jak osoba trzecia w rozumieniu art. 841 § 1 k.p.c. i nie może korzystać ze środka służącemu osobom nie występującym w charakterze strony w postępowaniu egzekucyjnym jakim jest powództwo ekscydencyjne. Jednocześnie uzyskuje możliwość posługiwania się środkami obrony swych praw w toku postępowania egzekucyjnego w postaci wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego oraz skargi na czynności komornika (tak SN w postanowieniu z dnia 13 czerwca 2001 roku, II CKN 498/00, LEX nr 52645).

Zaprezentowaną powyżej linię orzeczniczą należy uznać za utrwaloną, co znajduje potwierdzenie w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2008 roku (III CZP 105/08, OSNC 2009/10/136, Biul. SN 2008/11/8), w której Sąd Najwyższy przyjął, że „małżonkowi dłużnika, przeciwko któremu - na podstawie art. 787 § 1 k.p.c. w brzmieniu ustalonym przez art. 2 pkt 10 ustawy z dnia 19 grudnia 1975 r. o zmianie ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. Nr 45, poz. 234) - została nadana klauzula wykonalności z ograniczeniem jego odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością majątkową, nie przysługuje powództwo o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji (art. 841 § 1 k.p.c.)”.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że zarzut naruszenia przepisu art. 841 § 1 k.p.c. jest bezzasadny.

Wobec uznania, że powódce nie przysługuje legitymacja procesowa czynna w niniejszym postępowaniu, zbędna stała się analiza przesłanek zasadności powództwa, w tym badania, czy przedmiotowa nieruchomości wchodziła w skład przedsiębiorstwa prowadzonego przez Z. K..

Z tych względów Sąd Apelacyjny - na podstawie art. 385 k.p.c. - oddalił apelację powódki jako bezzasadną.

Odnosząc się zaś do zarzutu sformułowanego przez stronę pozwaną w zażaleniu, a dotyczącego naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisu art. 102 k.p.c., stwierdzić należy, że - w ocenie Sądu Apelacyjnego - nie ma podstaw do zakwestionowania rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Orzeczenie o kosztach postępowania znajduje oparcie w przepisie art. 102 k.p.c. i przewidzianej w nim zasadzie słuszności, zgodnie z którą w wypadkach szczególnie uzasadnionych Sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej kosztami w ogóle. W niniejszej sprawie powódka w całości przegrała sprawę, co oznaczałoby w normalnym toku rzeczy, że powinna ona ponieść związane z tym koszty. Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że w niniejszej sprawie wystąpiło nagromadzenie okoliczności, które łącznie należy ocenić jako wypadek szczególnie uzasadniony dający podstawę do nieobciążania powódki kosztami, a zatem orzeczenie Sądu

Okręgowego jest prawidłowe i nie zapadło z naruszeniem przepisu art. 102 k.p.c. Chodzi przy tym o okoliczności związane z przebiegiem procesu jak również te pozostające poza jego obszarem, a odnoszące się do sytuacji życiowej i stanu majątkowego powódki. Powódka jest w bardzo trudnej sytuacji finansowej, czego strona pozwana nie zakwestionowała. Nadto, z uwagi na specyficzny charakter niniejszego postępowania i różnorodność poglądów prezentowanych w doktrynie, a dotyczących określenia podmiotów, którym przysługuje legitymacja procesowa czynna do występowania z takim powództwem, należało uznać, że powódka mogła być subiektywnie przekonana o słuszności swego żądania. Wszystkie te okoliczności uzasadniały potraktowanie przypadku powódki jako szczególnego.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny - na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. - oddalił zażalenie strony pozwanej.

Sąd orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego na podstawie art. 102 k.p.c. uznając, że zasady słuszności - z uwagi na szczególne okoliczności zachodzące po stronie powódki oraz wynikające z przebiegu postępowania, które zostały wskazane powyżej - nakazywały odstąpienie od rozliczenia kosztów przy zastosowaniu zasady odpowiedzialności za wynik sprawy. Z tej przyczyny Sąd nie obciążył powódki kosztami procesu w postępowaniu apelacyjnym na rzecz strony pozwanej.